

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-56/2007/073.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a(z)

- **Budapesti Elektromos Művek Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** Budapest, **ELMŰ DSO Elosztóhálózati Szolgáltató Kft.** Budapest, **Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** Miskolc, **ÉMÁSZ DSO Elosztóhálózati Szolgáltató Kft.** Miskolc,
- **Dél-magyarországi Áramszolgáltató Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** Szeged, **DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft.** Szeged,
- **E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság** Győr,
- **E.ON Dél-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság** Pécs és
- **E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság** Debrecen

eljárás alá vontakkal szemben gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indult versenyfelügyeleti eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

v é g z é s t

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

A végzés ellen a kézbesítéstől számított nyolc napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó jogorvoslati kérelemmel lehet élni.

I n d o k o l á s

I.

Az eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) észlelte, hogy a közvilágítási piacon mind a hat magyarországi áramszolgáltató az úgynevezett "passzív elemek" üzemeltetéséért, karbantartásáért, használatáért díjat számít fel a nem lakossági közüzemi fogyasztók részére a közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia árának megállapításáról szóló 59/2002. (XII. 29.) GKM rendelet 6. §-a szerinti közvilágítási árszabáson vételező fogyasztók kivételével.

2. A GVH azért indított eljárást, mert a rendelkezésére álló információk szerint
  - a) kérdésessé vált a díj felszámításának jogossága, illetve felmerült a díj esetlegesen indokolatlanul magas volta,
  - b) az eljárás alá vont vállalkozások az ún. „passzív elemek” üzemeltetéséért, karbantartásáért, használatáért díjat kizárólag a közvilágítási szolgáltatást szabad piacról beszerző ügyfelekkel szemben alkalmaztak, a közvilágítási tarifán vételező fogyasztókkal szemben nem,
  - c) a díjak alkalmazásakor megkülönböztették saját magukat, a közvilágítási piacon aktív leányvállalataikat és az azonos tulajdonosi körbe tartozó leányvállalatokat a független közvilágítási szolgáltatást nyújtó vállalkozásoktól.
3. A fentiek alapján a GVH 2007. április 3-án az 1/2003/EK rendelet 5. cikkének, valamint a Tptv. 1. § (2) bekezdésének, a 91/A. § (1) bekezdésének, a Tptv. 67. § (1) bekezdésének és a 70. § (1) bekezdésének együttes alkalmazásával, az EK-Sz 82. cikke és a Tptv. 21. §-a alapján versenyfelügyeleti eljárás megindításáról döntött az eljárás alá vontak ellen.
4. Az EK-Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) 3. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy amikor a tagállamok versenyhatóságai vagy nemzeti bíróságok az EK-Szerződés 82. cikke által tiltott visszaélésre nemzeti versenyjogot alkalmaznak, az EK-Szerződés 82. cikkét ugyancsak alkalmazzák.
5. A Tptv. 1. § (2) bekezdése kimondja, hogy az EK-Szerződés 82. cikkének alkalmazása során az e cikkek hatálya alá tartozó piaci magatartásra is a Tptv. eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha az 1/2003/EK rendelet alapján a GVH eljárásának van helye. Továbbá a Tptv. 91/A. § (1) bekezdése szerint az EK-Szerződés 82. cikkének alkalmazása során a Tptv. rendelkezéseit a Tptv. XVI. fejezetében, illetve az 1/2003/EK rendeletben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.
6. A GVH a versenyfelügyeleti eljárás során az eljárás alá vontak 2006-2007. évi gyakorlatát vizsgálta.

II.

A közvilágítás

7. A közvilágítás ellátásának kötelezettsége a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (4) alapján a települési önkormányzatokat terheli. Ezen kötelezettség teljesítését, illetve magát a közvilágítás fogalmát az ágazat alapvető szabályait tartalmazó 2001. évi CX. törvény (a továbbiakban: Vet.) részletezi.
8. A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény alkalmazásának jelen versenyfelügyeleti eljárásban nincs jelentősége, mert a törvény közvilágításra vonatkozó része 2008. január 1-jén lépett hatályba. Azaz vizsgált időszakban még nem volt érvényben, így a piaci viszonyokra vonatkozó hatását sem fejthette ki.

9. A közvilágítási szolgáltatás ellátásához szükségesek az alábbiak:

- a) rendszerhasználathoz történő hozzáférés,
- b) villamos energia közvilágítási célra történő vásárlása,
- c) közvilágítás aktív és passzív elemeinek üzemeltetése, karbantartása, korszerűsítése és létesítése.

A rendszerhasználathoz történő hozzáférés

10. A rendszerhasználat biztosítására irányuló tevékenységet az elosztó hálózati engedélyes látja el, mivel az ő tulajdonában van az elosztóhálózat, és ennek működtetésére hatósági engedéllyel rendelkezik. A Vet. 51. § (1) bekezdés d) pontja szerint a villamos energia elosztása engedélyköteles tevékenység; a Vet 3. § 6. pontja alapján elosztás: a villamos energiának az elosztó hálózati engedélyes által, az elosztó hálózatokon történő továbbítása, a fogyasztókhoz történő eljuttatása; a 7. pont szerint elosztó hálózat: közcélú hálózatnak minősülő, a villamos energia elosztására és a fogyasztói csatlakozó berendezésekhez való eljuttatás céljára szolgáló vezetékrendszer - beleértve a tartószerkezeteket is -, a hozzá tartozó átalakító- és kapcsoló-berendezésekkel együtt. A közvilágítási célra vételező fogyasztó, rendszerhasználati jogviszonyt, jogszabályban rögzített szerződéses feltételek (árak, díjak) mellett létesít.

A villamos energia közvilágítási célra történő vásárlása

11. A piacnyitás előtt valamennyi fogyasztó kizárólag az adott fogyasztási helye szerint illetékes áramszolgáltatótól vásárolhatta meg az ellátásához szükséges villamos áramot. Az áramszolgáltatók kizárólag a saját, kijelölt ellátási területükön fogyasztási hellyel rendelkező fogyasztóknak értékesíthettek. A piacnyitást követően a fogyasztók egy része jogosulttá vált arra, hogy szolgáltatót váltson és ne csupán a fogyasztási helye szerint illetékes áramszolgáltatótól vásároljon.

12. A települési önkormányzatok 2003. január 1-je óta feljogosított fogyasztók a területükön lévő közvilágítás villamos energia fogyasztásának mértékéig a villamos energia fogyasztók feljogosításáról szóló 181/2002. (VIII. 23.) Korm. rendelet 3. § c) pontja alapján. A Vet. szabályozása szerint a feljogosított fogyasztó szabadon dönthet a villamos energia szabadpiacra történő kilépésről, ugyanakkor bármikor dönthet a közüzemi körbe történő visszalépésről is. Ezen döntési szabadsággal élve a közvilágítási célra vételező fogyasztók választhatnak

- a) a közüzemi szolgáltató, közüzemi ellátás jogviszonyában választható szerződéses feltételek és tarifák, valamint
- b) a szabad piacon kialakult árak és feltételek között.

13. A közüzemi szolgáltató közüzemi szerződés keretében közvilágítási célra villamos energiát szolgáltathat. Ebben az esetben az alkalmazható árszabásokra vonatkozó szabályokat a nem lakossági fogyasztók részére a közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia árának megállapításáról szóló 59/2002. (XII. 29.) GKM rendelet határozza meg. A közüzemi ellátás keretén belül közvilágítási célra vételező fogyasztók vagy közvilágítási, vagy teljesítménydíjas, vagy alapidíjas árszabást választhatják. Az árszabások díjtételeit és az áralkalmazási feltételeket a rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

14. A közvilágítási fogyasztó kizárólag abban az esetben részesül teljes körű közvilágítási szolgáltatásban, amennyiben a közüzemi ellátás keretein belül maradv a közvilágítási árszabás szerinti vételezési módot választja. Ebben az esetben a jogszabály mondja ki, hogy a fogyasztó által fizetett díj minden közvilágítással kapcsolatos költséget tartalmaz.
15. A teljesítménydíjas vagy az alapidíjas árszabás csak az áramszolgáltatás, azaz a vásárolt villamos energia ellenértékét [59/2002. (XII. 29.) GKM rendelet 3.§ (3) bekezdés 2. mondat, 4.§ (4) bekezdés 2. mondat], valamint az általános rendszerhasználati díjakat [57/2002. (XII. 29.) GKM rendelet 3.§ (6) bekezdés] tartalmazza. Ezek a tarifák azonban nem tartalmazzák a közvilágításhoz kapcsolódó infrastrukturális elemekkel kapcsolatos költségeket, ekképpen a feleknek (önkormányzat és áramszolgáltató) külön megállapodással kell erre vonatkozóan rendelkezniük.
16. Amennyiben a fogyasztó a villamos energia szabadpiacon vételez, azaz a közvilágításhoz szükséges villamos áramot villamos energia-kereskedőtől vásárolja meg, a rendszerhasználatot számára a hálózati engedélyes biztosítja jogszabályban meghatározott szerződéses feltételekkel és hatósági áron. A közvilágítás aktív és passzív elemeinek üzemeltetésére és karbantartására ebben az esetben külön szerződést kell kötnie ezen elemek tulajdonosával.
17. Összefoglalva: a közvilágítási szolgáltatás lehet teljes (közvilágítási tarifán történő közüzemi szolgáltatás), ezt csak a közüzemi szolgáltató nyújthatja. Lehet kizárólag áram termékre vonatkozó (alapidíjas, teljesítménydíjas és szabadpiaci ellátás), amely közül alap- és teljesítménydíjas terméket a közüzemi szolgáltató, versenypiaci terméket a szabad piaci kereskedő nyújtja.

A közvilágítás aktív elemeinek üzemeltetése

18. Aktív elemek a csatlakozási pont utáni elemek: elsősorban a fényforrások, lámpatestek a tartozékokkal együtt, valamint a lámpa-, ill. falikarok, továbbá a lámpatestek bekötő vezetékai, és az ezekhez tartozó kötőelemek.
19. A közvilágítás aktív elemeinek üzemeltetését vagy a közüzemi szolgáltató vagy más személy látja el.

A közüzemi szolgáltató végzi a saját tulajdonában álló aktív elemek üzemeltetését. Más személy általi üzemeltetésre akkor kerül sor, ha az aktív elemek nem a közüzemi szolgáltató tulajdonában állnak (pl. az önkormányzat megvásárolta azokat).

Hasonlóan az üzemviteli megállapodáshoz, a közüzemi áramszolgáltatók Üzletszabályzatának függeléke tartalmazza azokat az üzemeltetési szerződéseket, amelyek a saját tulajdonú aktív elemek üzemeltetésére vonatkoznak.

Amennyiben a közvilágítás passzív elemei az elosztó hálózati engedélyes tulajdonában vannak – az aktív elemek üzemeltetője és az elosztói engedélyes között üzemviteli megállapodás megkötésére kerül sor, amely az aktív és passzív közvilágítási elemek tulajdoni, üzemeltetési határait rögzíti, az üzemeltetési feltételeket, hibajavítási, üzemzavar elhárítási kérdéseket szabályozza. Ezen üzemviteli megállapodás az áramszolgáltatók Elosztói Szabályzatának függelékét képezi.

20. Passzív elemek

- a kizárólag a közvilágítás céljait szolgáló, az elosztói engedélyes tulajdonában lévő tartószerkezetek, kandeláber oszlopok,
- a kizárólag a közvilágítás villamos energia ellátását szolgáló vezetékrendszer,
- a közvilágítás villamosenergia-felhasználását, illetőleg üzemidejét mérő berendezés,
- a közvilágítás ki- és bekapcsolását vezérlő rendszer, többcélú vezérlési rendszer esetén azonban annak csak kizárólag a közvilágítás célját szolgáló része.

21. Passzív elemek létesítését bárki végezheti, aki az arra vonatkozó jogszabályi feltételeknek megfelel (pl. feltétel a közvilágításról szóló 11/1985. (XI. 30.) IpM rendelet 5.§ (6) bekezdés szerint, hogy a közvilágítás terveit villamos elosztóhálózatok tervezésére jogosultak készíthetik, vagy a 7.§ (5) bekezdés szerint a közvilágítás kivitelezést kifestésű szabadvezeték és kábel, valamint kifestésű kapcsolóberendezés szerelésére jogosultak közül bárki végezheti.

22. A közvilágítási passzív elem üzemeltetés alatt alapvetően háromféle kategóriába sorolható tevékenységet végeznek a passzív elem tulajdonos-üzemeltetők: üzemviteli, karbantartási és hiba-illetve üzemzavar elhárítási beavatkozásokat. Üzemvitel alatt a közvilágítási berendezések rendeltetésszerű működtetését, működésének felügyeletét, a berendezésekről történő információgyűjtést értik, amely a műszaki állapot, szabványosság és a folyamatos működőképesség megítélésére irányul. A karbantartásnak tekinthető minden a berendezések folyamatos és biztonságos üzemének fenntartására irányuló tevékenység, valamint a meghibásodások megelőzése érdekében végzett tevékenység. A hibajavítás egy, már bekövetkezett, a közvilágítási szolgáltatás zavartalan biztosítását megszakító esemény elhárítását jelenti.

23. A közvilágítás passzív elemeinek üzemeltetését vagy az elosztó hálózati engedélyes vagy más végezheti, attól függően, hogy kinek a tulajdonában vannak a közvilágítási passzív elemek, ill. azok az elosztóhálózat műszakilag szerves részét képezik-e.

24. Amennyiben a közvilágítási passzív elemek az elosztói hálózat műszakilag szerves részét képezik vagy egyébként az elosztó hálózati engedélyes tulajdonában vannak, akkor azt az elosztó hálózati engedélyes, míg más esetekben a passzív elem tulajdonosa üzemelteti. A passzív elemek üzemeltetési, karbantartási szerződés-mintái szintén az áramszolgáltatók Üzletszabályzatának függelékét képezik.

Közvilágítás létesítése és korszerűsítése

25. A közvilágítási aktív elem-üzemeltetés, mint piaci magatartás szoros kapcsolatban van a közvilágítás korszerűsítésével. A települések közvilágítási hálózatának korszerűsítése jegyében lezajlott változások ugyanis szinte kizárólag az aktív elemek korszerűsítését, cseréjét jelentették. A tevékenységet bárki végezheti a meglévő aktív elemek tulajdonosaival való megállapodás alapján.

III.

Az eljárás alá vont vállalkozások álláspontja

Jogosultság passzív elem üzemeltetés és karbantartás jogcímen díj elszámolására

26. Az eljárás alá vont társaságok álláspontja az, hogy a közvilágítási passzív elemek nem minősülnek elosztó eszköznek, így az azokkal kapcsolatos üzemeltetés és karbantartás költségei nem nyernek ellentételezést az elosztói tarifán keresztül. Az eljárás alá vontak előadták, hogy a hálózathasználati díjak rendszerének 2001. évi kialakítás során az elosztói költségek közül a Magyar Energia Hivatal a közvilágítási hálózathoz kapcsolódó összes költséget kivette és ezen levonás utáni kapott költségelem lett az elosztói díjkalkuláció bemeneti költsége. A későbbi, 2004. évi elosztói díjmegállapításra vonatkozó MEH árfelülvizsgálatnak már nem volt része a közvilágítási tevékenység, miután az nem tartozott az elosztási tevékenységhez. Mind az amortizáció, mind a tőkeköltség számításban csak a közcélú elosztóhálózat részét képező eszközök szerepeltek.

A díj diszkriminációmentes alkalmazása

27. Valamennyi eljárás alá vont társaság egybehangzó nyilatkozata és üzleti gyakorlata szerint a nem lakossági közüzemi fogyasztók részére a közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia árának megállapításáról szóló 59/2002 (XII. 29.) GKM rendelet adja meg, hogy a fogyasztók milyen árszabás szerint vételezhetnek.

28. A rendelet 6. § (1) bekezdése szerint közvilágítási árszabás választása esetén a szolgáltatás tárgya maga a közvilágítás, ezért a közvilágítási árszabás szerinti díjak a közvilágítási berendezések működtetésével kapcsolatos valamennyi költséget hivatottak fedezni. Ebben az esetben a fogyasztó egy teljes közvilágítási csomagot vásárol meg. Ennek megfelelően amennyiben a közvilágítási fogyasztó a közüzemi szolgáltatás keretén belül, közvilágítási tarifán vételez, számára a tarifa minden, a közvilágítással kapcsolatos költséget, tehát a villamos energia díját, rendszerhasználatot, az aktív és passzív elemek üzemeltetési díját tartalmazza.

29. Bármely más árszabást választ a fogyasztó közvilágítási célra, a jogszabály kifejezetten rögzíti, hogy azok a díjtételek kizárólag az áramszolgáltatás ellenértékét tartalmazzák. A rendelet 3. § (3) bekezdése szerint a teljesítménydíj a szerződéses időszakban napszakonként (zónaidőnként) lekötött teljesítmény díja, az áramdíj az egyes napszakok (zónaidők) alatt elfogyasztott hatásos villamos energia díja. A rendelet 1. számú melléklete A) fejezetének 1. pontja szerinti díjtételek abban az esetben is kizárólag az áramszolgáltatás ellenértékét tartalmazzák, amennyiben a teljesítménydíjas árszabást a fogyasztó közvilágítási célra választja. A 4. § (4) bekezdése szerint az alapidíjas árszabás alkalmazása esetén választható díjszabásokat és az azokhoz tartozó díjtételeket az e rendelet 1. számú melléklete B) fejezetének 1. pontja tartalmazza. Az alapidíjas árszabás díjtételei akkor is csak az áramszolgáltatás ellenértékét tartalmazzák, ha az alapidíjas árszabást a fogyasztó közvilágítási célra választja.

30. Az eljárás alá vont társaságok állítása szerint a közvilágítási tarifán vételező fogyasztókon kívüli valamennyi egyéb (mind közüzemi, mind a versenypiacról vételező) fogyasztók felé érvényesítették a tulajdonukban álló passzív elem üzemeltetés díját.

A passzív elem üzemeltetési díj kialakítása¹

Az E.ON csoport tagjai²

31. Az eljárás alá vontak nyilatkozata szerint azokban az esetekben, amikor az adott önkormányzat nem közvilágítási árszabás keretében kívánta igénybe venni a szolgáltatást, a díjak megállapítása vállalkozási alapon történt. A kért díjazás alapja a közvilágítás üzemeltetés műszaki, technológiai szempontból indokolt és számított költségei, ezek technológiai szempontból hasonlóak, de függetlenek az elosztói tevékenységektől.
32. Az eljárás alá vontak 2005. évi bázis költségek alapján állapították meg a díjakat, ezért amennyiben valamely tevékenységet nem vagy nem azonos gyakorisággal végeztek, akkor alacsonyabb díj adódott a bázis szemlélet következtében.
33. 2005. évben egységes E.ON csoport díjakat dolgoztak ki. A kiindulási alap az volt, hogy mely tevékenységeket milyen gyakorisággal kell elvégezni, figyelembe véve a normatívákat. A díjak alapja a díjszámítás, a díjak mértéke a szerződés szerint a követő években rögzített árindex szerint változik.

A díjszámítás modelljeként az eljárás alá vontak az alábbiakat adták meg:

- 1) Az adott településen alkalmazott üzemeltetési díj a település ún. naturália adatainak (vezeték hossz, km; lámpatest, db) és a fajlagos díjnak a szorzatából áll.
  - 2) A naturália adatok az eljárás alá vont településenkénti műszaki eszköznyilvántartásából származnak.
  - 3) A fajlagos díjak az egyes üzemeltetési tevékenységek (üzemvitel, karbantartás, zavarelhárítás) költségeinek összegét tartalmazzák.
  - 4) Az egyes tevékenységekhez műszakilag, technológiailag alátámasztott normatívák tartoznak.
  - 5) A normatívák a tevékenységekhez indokoltan felhasznált erőforrások (munkaóra, gépjármű üzemóra, anyag stb.) költségének és éves gyakoriságának szorzatából állnak, az elosztóhálózati normatívákhoz hasonlóan.
  - 6) Az erőforrások egységköltségei az engedélyes által alkalmazott elszámoló árakon alapulnak.
34. Az eljárás alá vontak kifejtették, hogy a közvilágítás nem önálló üzletág, sem jogilag, sem számvitelileg nem elkülönült, hanem a társaság tevékenységeinek integráns része. Ennek következtében eljárás alá vontak hivatalos, auditált közvilágítási költség kimutatással, az aktív és passzív elem üzemeltetés során felmerült tényköltség adatokkal nem rendelkeznek. Az önálló közvilágítási díjak meghatározását a fent ismertetett módszerrel végezték.

---

¹ Az eljárás alá vont azonos vállalkozás-csoportok a versenyfelügyeleti eljárásban csoporton belül az adatkérésekre azonos válaszokat adtak.

² az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság, az E.ON Dél-dunántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság és az E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaság

35. Az eljárás alá vontak szerint az elosztó hálózati díjak hatóságiak, az azokat megalapozó tevékenység költségei (amennyiben a díjszámítás költségalapon működik) valamint díjak értékének meghatározásában közvetlenül nem vettek részt, az a Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: MEH) hatáskörébe tartozó feladat. Így a közvilágítási passzív elem üzemeltetés és az elosztó hálózati díjainak összevetését eljárás alá vontak nem tudják elvégezni.

Dél-magyarországi Áramszolgáltató Zrt. és Démász Hálózati Elosztó Kft.

36. Az eljárás alá vontak kifejtették, hogy 2006. december 31-ig az aktív ill. a passzív elemek üzemeltetési költségei az önkormányzatoknál vagy az általuk megbízott vállalkozásokkal szerződő Démász Zrt-nél merültek fel. A passzív elemek üzemeltetését a Démász Zrt. saját belső erőforrásaival látta el. 2007. január 1-jétől a passzív elemek üzemeltetését és nyilvántartását a Démász Zrt. alvállalkozójaként a Démász Partner Kft. végzi.

37. Az aktív és passzív elemek üzemeltetési díját a közvilágítási tarifán vételezők esetében a hatósági ár tartalmazza. Azokkal a településekkel, ahol az aktív elemek a közvilágítást korszerűsítő beruházás tulajdonában vannak, a Démász az aktív és passzív elemek üzemeltetésére szerződést kötött. A szerződések tartama alatt a díjak csak az infláció mértékével változhatnak.

38. A kizárólag közvilágítási célú hálózatok karbantartását normatívák alapján kalkulálták. A közös oszlopsoros hálózatok karbantartási költségeivel nem számoltak a díj kialakítása során. A hibabejelentések fogadásáért, kezeléséért és a javítási folyamat indításáért díjat számítottak fel.

39. Az eljárás alá vontak az alábbiak szerint adták meg a passzív elemek üzemeltetési díjának költség szerkezetét. Eszerint a díjakat a megelőző időszakban felmerült passzív elem hibaszámok és a hibajavításokra fordított átlagos erőforrások alapján és azok elszámoló áraiból kalkulálták településenként (üzemzavar elhárítás önálló közvilágítási hálózaton, önálló közvilágítási szabadvezetéken, közös oszlopsoros közvilágítási vezetéken), valamint az önálló közvilágítási hálózat átlagos karbantartási költségei képezték. A kalkulációkban nem számoltak a kisfeszültségű hálózattal közös vezetékek karbantartási költségeivel, sem a Démász tulajdonában levő passzív elemek értékcsökkenési és egyéb vagyonezelési költségeivel. A szerződések megkötésekor a passzív elemek adott településre jellemző bázis hibaszáma és az önálló közvilágítási hálózat mennyiségéhez kapcsolt karbantartási jellemzők alapján meghatározták a passzív elemek üzemeltetési díját. A szerződésekben kikötötték a díjak inflációkövető mozgását.

40. Az eljárás alá vontak a közüzemi, nem közvilágítási, hanem alap- illetve teljesítménydíjas díjszabást választó önkormányzatok esetében normatív módon, a közvilágítási árszabásból, mint hatósági bázis árból határozta meg a közvilágítási aktív és passzív elemek üzemeltetési díját. Az eljárás alá vontak az üzemeltetési költségen belül az aktív és passzív elemek üzemeltetési díját nem választották ketté. Eljárás alá vontak a szerződéseket az infláció mértékével korrigálta. Álláspontjuk szerint a vállalkozási árak piaci mértékűek és alacsonyabbak, mint a közvilágítási árszabás, a diszkriminációmentességet a tényleges ráfordításokból kiinduló ajánlataik biztosították.

Az RWE-csoport tagjai³

41. Az eljárás alá vontak nyilatkozata szerint a közvilágítási aktív elemek tulajdonosa - a közüzemi szolgáltató és az elosztó hálózati engedélyes 2007. január 1-jével megvalósuló jogi szétválasztását követően – változatlanul a közüzemi áramszolgáltató (ELMŰ és ÉMÁSZ) maradt, amennyiben nem álltak ezek az elemek harmadik személy (pl. az önkormányzat) tulajdonában.
42. A közvilágítási passzív elemek tulajdonosa – amennyiben e passzív elemek 2007. január 1-je előtt a közüzemi áramszolgáltató tulajdonában álltak - a közüzemi áramszolgáltató ELMŰ és ÉMÁSZ által alapított, 100%-os tulajdonú elosztó hálózati engedélyes leányvállalat (rövidített nevén: ELMŰ Hálózati Kft.) tulajdonába kerültek, eszköz átruházási megállapodás alapján. 2007. január 1-jét megelőzően természetesen a passzív elemeket is az ELMŰ, illetve ÉMÁSZ üzemeltette.
43. Az ELMŰ és az ÉMÁSZ a tulajdonában álló és a részére üzemeltetésre átadott aktív elemeket üzemelteti. Amennyiben a közvilágítási szolgáltatást közvilágítási tarifával veszik igénybe, akkor a közüzemi áramszolgáltató köteles a közvilágítás passzív elemének üzemeltetésére is, az üzemeltetés ebben az esetben a passzív elem tulajdonosának közreműködésével történik.
44. Az egy kapcsolóközretre jutó üzemeltetési díj a passzív elem üzemeltetésének díja, a hagyományos, higany, nátrium, kompakt izzók üzemeltetési díja pedig az aktív elemek üzemeltetési díjai. A kalkulációs sémák mutatják be az egyes díjak költségszerkezetét.
45. 2005. évben a 2004. évi díjakat az aktív elemek esetében a közvilágítási tarifa emelkedésével azonos mértékben növelték, a passzív elemek díjtételét pedig a fogyasztói árindexnek megfelelően korrigálták. 2006. évben a 2005-ös díjakat az aktív elemek esetében a közvilágítási tarifa emelkedésével azonos mértékben növelték, a passzív elemek díjtételét pedig a fogyasztói árindexnek megfelelően korrigálták.
46. Eljárás alá vontak nyilatkozataiból továbbá az derül ki, hogy az elosztási tevékenységnél meghatározott díjakat veszi figyelembe a közvilágítási tevékenységeknél. Ennek megfelelően egy hatósági ár/díj elem alapján állapítják meg a közvilágítási üzemeltetési díjat.
47. Az eljárás alá vontak árkalkulációi az önköltségből kiindulva készültek, tartalmazzák a tevékenységekhez közvetlenül hozzárendelhető költségeket (anyagköltség, idegen teljesítés, személyi ráfordítások, jármű és munkagép), a tevékenységekre felosztható általános, járulékos költségeket (beszerzés, raktározás költsége, a járműtelep és a tevékenységet végző terület, régiók működési költsége), az irányítás jellegű közvetett költségeket és hasznót. A haszon vetítési alapja az eljárás alá vont által hozzáadott érték, az anyagköltségre és az idegen teljesítésre nem számoltak hasznót a kalkulációban.
48. A közvetlen költségek a következőképpen épültek fel. Meghatározták azoknak a tevékenységeknek a körét, amelyek a közvilágítás üzemeltetésénél jelentkeznek. Majd az egyes tevékenységekhez szükséges naturáliák (munkaóra, km, Ft)

---

³ Budapesti Elektromos Művek Nyilvánosan Működő Részvénytársaság, az ELMŰ DSO Elosztóhálózati Szolgáltató Kft, az Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyilvánosan Működő Részvénytársaság, az ÉMÁSZ DSO Elosztóhálózati Szolgáltató Kft.

összesítésével az eljárás alá vontaknál általánosan alkalmazott és elismert munkabér- és gépjármű költség hozzárendelésével került meghatározásra az éves üzemeltetési díj. A közvilágítási üzemeltetési díjak kiszámítása az ott felmerülő munkák munkaóra-, szerelő-, gépjármű-, munkagép-, anyag- és idegen szolgáltatás-igényének felmérése alapján történt.

49. Általában a közvilágítás üzemeltetési tevékenységek jól elhatárolhatóak a közcélú elosztóhálózatokon végzett munkáktól, mert kifejezetten a közvilágítást szolgáló hálózatokon merülnek fel (csak közvilágítást szolgáló kábel hálózaton, csak közvilágítást szolgáló szabadvezeték hálózaton, vagy a közvilágítási vezérlő berendezéseken). A közcélú hálózattal közös hálózatokon a naturáliák mértéke csak a közvilágítás miatt felmerülő erőforrás-szükségletet tartalmazza.
50. A közvetett költségek a következő elemekből épülnek fel. Kiemelt közvetett költségek közé tartozik az anyag- és szolgáltatás beszerzés költsége, az anyaggyártás, raktározás költsége, a járműtelep általános költsége és a szakterület általános költsége. Szakterület alatt a tevékenységet végző terület, a régiók értendőek, ezek rezszi jellegű költségei (pl. munkaruha-, informatikai-, telefon-, üzemeltetési költség), ill. ezen tevékenységek arányos része jelennek meg a kalkulációban. Az egyéb közvetett költségek az irányítási, igazgatási jellegű költségek tevékenységre jutó hányadát jelentik.
51. A kalkulációk alapját a tevékenység egyes részfolyamatainak elvégzéséhez szükséges erőforrások tényleges költségei adják, abból kiindulva készültek. A teljes önköltségen kívül hasznot tartalmaznak, melynek vetítési alapja azonban nem a teljes önköltség, hanem az anyagköltségen és az idegen teljesítésen kívüli többi önköltség, tehát az eljárás alá vont által hozzáadott érték.
52. A passzív elem üzemeltetési díj alakulását tekintve 2003. évben a tevékenység elvégzéséhez szükséges erőforrásokból kiindulva készültek a kalkulációk, 2004. évben az anyagköltséget és az idegen teljesítést a termelői árindexnek megfelelően korrigálták, a többi kalkulációs elemet aktualizálták, a haszontartalom változatlan maradt. A műszaki tartalom nem változott, azonban az ár az egyes kalkulációs tényezők változása miatt módosult (gépjármű fajlagos értékek, 1 órára jutó személyi ráfordítás, régiók működési költségének változása, járulékos költség %-ok aktualizálása). 2005. évben a passzív elemek díjtételét a fogyasztói árindexnek megfelelően korrigálták, az aktív elemek díjtételét a közvilágítási tarifa alakulásának függvényében korrigálták. 2006. évben a kapcsoló körzet díját a fogyasztói árindexnek megfelelően emelték. 2007. évben a passzív elem üzemeltetési díját a fogyasztói infláció mértékével növelték.

Az áramszolgáltatók saját magukat, illetve a közvilágítási piacon szintén aktív leányvállalataikat (illetve tulajdonosi körbe tartozó leányvállalatokat) előnyben részesítették-e a passzív elem üzemeltetési díj kapcsán.

Az E.ON csoport

53. A csoporthoz tartozó vállalkozások egybehangzó nyilatkozata szerint 2006. november 1-jét követően azokban az esetekben, amikor az önkormányzat és az eljárás alá vontak, az eljárás alá vontak tulajdonában álló közvilágítási berendezésekre vonatkozó közvilágítási szolgáltatási szerződést kötnek (akár közvilágítási árszabású, akár önálló közvilágítás üzemeltetési szerződést) az üzemeltetéssel kapcsolatos tevékenységeket alvállalkozói megbízás (teljes körű

közvilágítási üzemeltetési szerződés) alapján az E.ON csoport 100%-os leányvállalata, az EH-SZER Kft. végzi, egyes részfeladatokat az E.ON Hálózati szolgáltató Kft. és az E.ON Ügyfélszolgálati Kft. teljesít.

54. Azokban az esetekben, ahol az önkormányzat és az EH-SZER Kft. között áll fenn az eljárás alá vont tulajdonában álló közvilágítási berendezésekre közvilágítási szolgáltatási szerződés (önálló közvilágítási szerződés, szabad piaci közvilágítási szerződés), a tevékenységeket közvetlenül az EH-SZER Kft. végzi.
55. Mivel mind a két esetben a tevékenységeket végző, 100%-os E.ON tulajdonú EH-SZER Kft. végzi a passzív elem üzemeltetéssel kapcsolatos feladatokat, ezért ezen társaság belső erőforrásnak minősül, az általa végzett tevékenység olyan, mintha a szintén a vállalkozás-csoportba tartozó közüzemi áramszolgáltatók saját erőforrással végeztették volna a tevékenységet.
56. 2006. november 1-je előtt az áramszolgáltatók saját belső erőforrásaikkal végezték a passzív elem üzemeltetési tevékenységet. 2006. évet követően a passzív elem üzemeltetést már nem az áramszolgáltató saját belső erőforrásaival, hanem a 100%-os E.ON csoportba tartozó leányvállalat, az EH-SZER Kft. végzi az E.ON csoportba tartozó áramszolgáltatókkal kötött, közvilágítási berendezések teljes körű üzemeltetésére és karbantartására szóló vállalkozási szerződés alapján. A vállalkozási szerződés alapján az EH-SZER azonos minőségű, azonos műszaki tartalmú tevékenységet végez a megrendelő (áramszolgáltató) számára.

Az RWE csoport

57. Az RWE csoportba tartozó eljárás alá vont vállalkozások közül a passzív elem üzemeltetés tevékenységet 2007. január 1-jéig az elosztói engedélyes ELMŰ, illetve ÉMÁSZ, mint az elosztói hálózatok tulajdonosai végezték, részben saját erőforrással, részben pályázati úton kiválasztott alvállalkozók útján.
58. 2007. január 1-jétől azonban a jogi szétválasztásnak megfelelően az elosztói tevékenységet az ELMŰ DSO Elosztóhálózati Kft., illetve az ÉMÁSZ DSO Elosztóhálózati Kft. végzi, az annak ellátásához szükséges elosztó hálózati vagy az említett társaságok tulajdonába került. 2007. január 1-jét követően a passzív elemek is a társaságok tulajdonába kerültek, azok üzemeltetésének kötelezettségével együtt. Az ELMŰ DSO Elosztóhálózati Kft és az ÉMÁSZ DSO Elosztóhálózati Kft. átszervezésének eredményeképpen létrejött még egy további társaság is; az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató és Szerelő Kft., amely elosztó hálózat tervezéssel, létesítéssel, üzemeltetéssel, karbantartással kapcsolatos szolgáltatásokat nyújt.
59. 2006. november 1-jét megelőzően az eljárás alá vontak a közüzemi elosztói üzletszabályzatuk mellékletét képező „Vállalkozási szerződés közvilágítási passzív elemek üzemeltetésére és karbantartására” (Vj-56/2007/65-66. számú dokumentum) elnevezésű szerződést kötötték meg az önkormányzatokkal, illetve a közvilágítást korszerűsítő vállalkozásokkal. Ezen szerződés részletes műszaki feltételei, a felek jogai és kötelezettségei mindenki számára ismertek és azonosak voltak, hiszen azok alkalmazása (mint általános szerződési feltételek) kötelező volt az áramszolgáltatónak. Az általános szerződési jellegből következően az áramszolgáltató a szerződéses feltételektől nem térhetett el.
60. 2006. évet követően a passzív elem üzemeltetést már nem az ELMŰ, illetve az ÉMÁSZ, hanem az ELMŰ DSO Elosztóhálózati Kft., illetve az ÉMÁSZ DSO Elosztóhálózati Kft. állt a megrendelő önkormányzatokkal/közvilágítási

szolgáltatást nyújtókkal jogviszonyban. A passzív elem üzemeltetési tevékenységet pedig részben külső vállalkozók (pályázat útján kiválasztott vállalkozások), részben az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató Kft. látja el, az ELMŰ, illetve ÉMÁSZ társaságokkal megkötött szolgáltatási megállapodás alapján.

61. A szolgáltatási szerződés alapján az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató Kft. látja el az üzemzavar elhárítással, üzemeltetéssel, mérőköri munkákkal, leolvasással, karbantartással, beruházás bonyolítással kapcsolatos tevékenységeket. A megadott szolgáltatások pontos műszaki tartalmát a szerződés megadja, valamint azt is, hogy ezen szolgáltatásokat az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató Kft. az ELMŰ, illetve ÉMÁSZ elosztói területén fejtje ki. A szerződés szerint az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató Kft. a szerződésben foglalt azonos minőségű, azonos műszaki tartalmú tevékenységet végez a megrendelő (áramszolgáltató) számára. A szerződéses kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése érdekében a szerződő vállalkozás köteles kimutatásokat készíteni, amely tételesen tartalmazza az általa történt teljesítéseket, beleértve a minőségi követelményeknek meg nem felelő teljesítéseket, a követelményektől való eltéréseket és azok okait.
62. Az eljárás alá vontak nyilatkozata szerint a passzív elem üzemeltetés megosztásánál alkalmazott alapelv, hogy a társaságok általában saját erőforrással végzik. Azoknál a tevékenységeknél, ahol ez a tevékenység jól körülhatárolható, úgymint: a behatárolt és leválasztott kábelben a hiba kijavítása, káreset során megsérült oszlop cseréje, kábelfektetések elvégzése, alvállalkozókat vonnak be.

A vizsgált időszakban, 2006. 12. 31-ig: az ELMŰ és az ÉMÁSZ főként saját erőforrással végezte a tevékenységet (a hibacím felvételt, hibacím javítást, hiba behatárolást, munkaterület átadását, visszavételét, rekonstrukciós és fejlesztési tervek összeállítását, műszaki ellenőrzést, üzembe helyezést, üzemen kívül helyezést, szerződéskötést, műszaki nyilvántartást, hálózati méréseket, hálózat-bejárásokat).
63. Eljárás alá vontak nyilatkozata szerint 2001. évben nyilvános közbeszerzési eljárásban hirdették meg a kiefeszültségű hálózat és közvilágítási hálózat üzemeltetését együttesen. 2003. évben nyílt, nem közbeszerzési pályázatot hirdettek, (ami már csak közvilágításra vonatkozott; azért nem volt közbeszerzés, mert ez nem főtevékenysége a cégeknek, erre pedig a Kbt. nem írt elő közbeszerzési kötelezettséget). A pályázat a teljesítéshez szükséges műszaki feltételeket írta elő, ezek teljesítésével bárki indulhatott. A pályázatok az ár alapján kerültek értékelésre. A pályázati anyagok (így a tevékenységi kör és az ellenszolgáltatás is) mind az aktív, mind a passzív elemekre vonatkoztak.
64. 2005. évben az eljárás alá vontak a meglévő üzemeltetőkkel folytatott kétoldalú keretszerződéseket kötöttek, amely csak a megállapodott keretösszeget tartalmazza, a felek megállapodásának tartalmát a pályázati anyagok részletezik.
65. A szerződött vállalkozók közül egyben volt RWE érdekeltség: TESSAG Hungaria Kft., jelenlegi nevén SAG Hungaria Kft. (cégmásolata szerint 2002. 01. 31. és 2005. 12. 23. között az RWE SOLUTIONS AG tag volt, 2004. 09. 01. és 2005. 12. 23. között közvetlen irányítást biztosító befolyással rendelkezett).
66. A piacnyitás miatt rendeletileg kötelező szétválasztás során a konkrét közvilágítási munkavégzés (a hibacím felvétel, hibacím javítás, hiba behatárolás, munkaterület átadás, visszavétel, stb.) ELMŰ-ÉMÁSZ Elosztóhálózati

Szolgáltató Kft.-hez került. Ez az árban nem jelentkezett, mert új ár kialakítását ez a szervezeti átalakítás nem indokolta.

A DÉMÁSZ és a DÉMÁSZ Hálózati Kft.

67. 2006. december 31-ig a Démász Zrt. mind az aktív mind a passzív elemek üzemeltetését belső erőforrásokkal látta el, illetve 2005. évtől az aktív elemek hibajavítását és karbantartását a DÉMÁSZ-Prímavill Kft. végezte, mely vállalkozás a Démász 100%-os leányvállalata, ekképpen belső erőforrásnak minősül. 2007. január 1-jétől a passzív elemek üzemeltetését és nyilvántartását a DÉMÁSZ mint az önkormányzatokkal szerződésben álló közvilágítási szolgáltató alvállalkozójaként a DÉMÁSZ Partner Kft. (szintén a DÉMÁSZ Zrt. 100%-os leányvállalata) végzi.
68. Az eljárás alá vont szolgáltatási területén az eljárás megindításáig mindössze 8 települési önkormányzat lépett ki a közvilágítási szabad piacra. Az eljárás alá vont valamennyi szabad piaci szolgáltatóval azonos tartalmú szerződést kötött.

IV.

A Magyar Energia Hivatal álláspontja

69. A MEH jelen versenyfelügyeleti eljárásban beszerzett álláspontja szerint a közvilágítás aktív és passzív elemei üzemeltetésének és karbantartásának elismert költségei 2001. január 1-jét követően a közvilágítással összefüggő költségeknek az induló árak előkészítését célzó eszköz- és költség felülvizsgálat keretei között történt felmérése, illetve e költségeknek a közüzemi közvilágítási tarifa költségbázisába történő átcsoportosítása révén – csak a közüzemi közvilágítási tarifában jelennek meg.
70. A rendszerhasználati díjak 2003. január 1-jei bevezetésétől kezdve a közvilágítás aktív és passzív elemeinek költségei nem kerültek be a hatósági rendszerhasználati díjak költségbázisába, így ezen hatósági díjak-számítási módjuknál fogva nem nyújtanak fedezetet a közvilágítási passzív elemek üzemeltetési és karbantartási költségeire.
71. A hatósági közüzemi közvilágítási tarifa a közvilágítás-szolgáltatás valamennyi költségére (rendszerhasználat (rendszerirányítás+átvitel+elosztás) + villamos energia mint termék+közvilágítási berendezés (aktív és passzív elemek üzemeltetése, karbantartása)) hivatott fedezetet nyújtani.
72. A hatósági rendszerhasználati díjak a villamos energia, mint termék fogyasztói berendezéshez, jelen esetben a közvilágítási passzív elemeihez történő eljuttatás költségeit hivatottak fedezni. A villamos energia a közcélú hálózat csatlakozási pontjáról a passzív elemeken keresztül (azok közreműködésével) jut el az aktív elemekhez (fényforrások).
73. A nem közüzemi közvilágítási tarifával vételező közvilágítási fogyasztóknak a passzív elemek használatáért külön passzív elem használati díjat kell fizetni, mivel erre a hatósági rendszerhasználati (ezen belül az elosztási) díjak nem nyújtanak fedezetet. Ilyen fogyasztók lehetnek a szabad piacról villamos energiát vételező és hatósági rendszerhasználati díjakat fizető, illetve a közüzemi alapvagy teljesítménydíjas tarifával vételező fogyasztók.

74. A passzív elem üzemeltetési díj mértékéről a MEH -hatáskör hiányában- nem nyilatkozott.

V.

A Versenytanács értékelése

Az érintett piac meghatározása

75. A Tpv. 14. § (1) bekezdése értelmében az érintett piacot a vizsgált termék vagy szolgáltatás (áru) és a földrajzi terület figyelembevételével, ezek kombinációjaként kell meghatározni. A (2) bekezdés szerint az eljárással közvetlenül érintett árun túlmenően a piac-meghatározás szempontjából figyelembe kell venni az azt – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – ésszerűen helyettesíteni képes árukat (keresleti helyettesíthetőség), valamint a kínálati helyettesítés szempontjait.

A Tpv. 14. § (3) bekezdése alapján az érintett földrajzi piac az a terület, amelyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.

76. A közvilágítás nem nevezhető egységes piacnak, mivel több olyan tevékenységet foglal magában, amelyek külön-külön, más vállalatok által is végezhetők és egymással -jóllehet összefüggnek- nem helyettesíthetők. A közvilágítási szolgáltatás több elkülönült érintett árupiacot ölel fel, ezek

- villamos energia szolgáltatása közvilágítási célra
- közvilágítás aktív elemeinek üzemeltetése
- közvilágítás passzív elemeinek üzemeltetése
- közvilágítás létesítése/korszerűsítése (lásd. 25. pont).

Villamos energia szolgáltatása közvilágítási célra

77. A részleges piacnyitást követően a fogyasztók egy része jogosulttá vált arra, hogy szolgáltatót váltson és ne csupán a fogyasztási helye szerint illetékes áramszolgáltatótól vásároljon. Ez azt jelenti, hogy valamennyi nem háztartási fogyasztó számára a földrajzi piac, amelyen a terméket beszerezheti, kibővült.

A közvilágítás villamos energia szolgáltatási részpiacán a feljogosított fogyasztók szabad piacralépési, illetve közüzembe visszalépési joga azt eredményezte, hogy a villamos áram kiskereskedelem szabadpiaca nemzeti méretűvé vált, vagyis mind a fogyasztók, mind a kereskedők a nemzeti piacon végzik üzleti tevékenységüket.

A közüzemi áramszolgáltatók továbbra is regionális piacokon értékesíthetnek, és a fogyasztó, amennyiben visszalép a közüzembe, kizárólag az adott fogyasztási hely szerint illetékes áramszolgáltatóval állhat üzleti kapcsolatban.

A fogyasztók arra is jogot szereztek, hogy Magyarország területén kívülről szerezzék be a terméket. Ez a jogosítvány ugyanakkor a vizsgálat által feltárt gyakorlat szerint nem eredményezte azt, hogy fogyasztókat a környező államokból látnák el a kiskereskedelmi szolgáltatók. A határkeresztezési kapacitások szűkös volta ezt ugyanis már nagykereskedelmi szinten bizonytalanná teszi.

A hibrid modell alkalmazásával létrejött piacszerkezet a szolgáltatók által végezhető piaci magatartásokat, és azok földrajzi kiterjedését ugyan korlátozza, azonban nem változtat azon a tényen, hogy a fogyasztók a piacnyitás után már nemzeti piacról szerezhetik be a villamos áram terméket, így érintett földrajzi piacnak Magyarország teljes területét szükséges tekinteni.

A közvilágítás aktív elemeinek üzemeltetése

78. A közvilágítás, mint a települési önkormányzatot terhelő kötelezettség, helyi ellátást jelent. Az önkormányzat, mint végső fogyasztó kizárólag a saját településére rendeli meg a közvilágítási aktív elem kiépítését, korszerűsítését, illetve annak üzemeltetését, folyamatos üzemszerű állapotának biztosítását. A kínálati oldal viszont, amely potenciálisan képes a település aktív elemeinek korszerűsítésére és üzemeltetésére, országos szinten piaci tevékenységet folytató vállalkozásokból áll. Kivéve a közüzemi áramszolgáltató társaságokat, amelyek, mint elosztói engedélyesek a saját, MEH által kiadott működési engedélyükben szereplő földrajzi területen levő települések esetében jogosultak csak a közvilágítási aktív elemek üzemeltetésére.

A közüzemi áramszolgáltató társaságok tulajdonosi köréhez tartozó leányvállalatok – hasonlóan a villamos áram kiskereskedelemhez – a közvilágítási aktív elem üzemeltetés kapcsán is jogosultak szélesebb földrajzi piacon, Magyarország teljes területén tevékenykedni.

Ebből a jogosultsági helyzetből az következik, hogy a közvilágítási aktív elem üzemeltetés piacán a közüzemi áramszolgáltató társaságok csak az adott, működési engedélyükben meghatározott régióban versenytársai az egyéb, országos piacon jelen levő egyéb vállalkozásoknak. Amennyiben azonban a közüzemi áramszolgáltató vállalkozások tulajdonosi köréhez tartozó vállalkozás végzi az aktív elemekkel kapcsolatos piaci magatartásokat, akkor ez a kötöttség nem érvényesül. A fentiek miatt ez a részpiac országos kiterjedésűnek tekinthető.

A közvilágítás passzív elemeinek üzemeltetése

79. A közvilágítási passzív elemek piacán nem következett be tulajdonlási és üzemeltetési pozíciókat meghatározó változás. Az eljárás alá vontak által megküldött adatszolgáltatások alapján gyakorlatilag valamennyi település esetén igaz az, hogy míg az aktív elemek esetleg állhatnak az áramszolgáltatótól eltérő tulajdonban és következésképp eltérő cég üzemeltetésében, addig a passzív elemek kivétel nélkül áramszolgáltatói tulajdonban maradtak. Ennek legfőbb oka a passzív elemek elosztó hálózati eszközökhöz hasonló jellegében keresendő.

A passzív elemek üzemeltetésének piacán a piacra lépés lehetséges formája az adott településre teljesen új közvilágítási passzív elem infrastruktúra kiépítése vagy a már létező passzív elemek megvásárlása lett volna az áramszolgáltatótól. A vállalkozásoknak sem új hálózat kiépítése, sem a meglévő megvásárlása nem

állt érdekében. Következik ez a passzív elemek járulékos, a végponti, villamos áram fogyasztást döntően befolyásoló aktív elemhez képesti elhanyagolható szerepéből. Míg a végső fogyasztók (önkormányzatok) felé jól képviselhető, hogy az aktív elemek korszerűsítésével csökken az áramfogyasztásuk, nő a világítás hatékonysága, fényereje, stb., azt nehéz lenne elfogadtatni, hogy szükségük van a meglévő passzív elemek kiváltására. Ezt tehát elsüllyedt költségként a piacra lépő vállalkozásnak kellene vállalnia, így nagyságrendekkel megrágná számukra a piacra lépés teljes bekerülési költsége.

A fentiekből következően a passzív elemek üzemeltetésének piaca – hasonlóan a közüzemi áramszolgáltató társaságok elosztói tevékenységéhez – megtartotta az áramszolgáltatók regionális működési területének jellegzetességeit. Az áramszolgáltató működési engedélyében szereplő területhez tartozó településeken a közvilágítási passzív hálózatok üzemeltetését, hasonlóan az elosztó hálózati elemek működtetéséhez kizárólag az áramszolgáltató végezheti. A földrajzi piacok tekintetében tehát a közvilágítási passzív elemek üzemeltetésének piaca az áramszolgáltatók működési területe által meghatározott, hat regionális piac.

A gazdasági erőfölény megléte a passzív elemek üzemeltetésének piacán

80. A fent ismertetett érintett piacok közül a Versenytanács az eljárás alá vontaknak a közvilágítási passzív elem üzemeltetés termékpiacán folytatott piaci magatartását vizsgálta.
81. A Tpv. 21. § szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma megsértésének megállapíthatóságához tehát az szükséges, hogy az adott vállalkozás gazdasági erőfölényben legyen, és magatartása visszaélésszerűnek minősüljön.
82. A Tpv. 22. § (1) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A (3) bekezdés szerint gazdasági erőfölényben lehet egy vállalkozás, illetve vállalkozáscsoport vagy több vállalkozás, illetve több vállalkozáscsoport közösen.
83. A passzív elemek üzemeltetésének piacán a Versenytanács álláspontja szerint a piacra lépés lehetősége önmagában nem zárja ki az erőfölény megállapíthatóságát. A vizsgálat által feltártan a magyar közvilágítási piacon nem ismert olyan település, ahol a passzív elemek piacára új piaci szereplő lépett volna (infrastruktúra vásárlással vagy építéssel). Továbbá a piacra lépés költségessége és annak nyilvánvaló gazdasági ésszerűtlensége által alátámasztottan a közvilágítási passzív elemek üzemeltetése piacán nem prognosztizálható új piacra lépő megjelenése sem. Ezért az eljárás alá vontak gazdasági erőfölényes helyzete megállapítható.

A visszaélés vizsgálata

84. A jelen versenyfelügyeleti eljárásban vizsgált első lehetséges jogsértésként azonosított piaci magatartás a fogyasztók felé díj felszámítása olyan tevékenységért, ami más forrásból a tevékenység elvégzőjének már megtérült (kettős árazás). A feltételezés szerint a passzív elem üzemeltetés és karbantartás körébe tartozó tevékenységek fedezetét az általános elosztói díj, mint hatósági ár tartalmazza. Vagyis ezek a tevékenységek a hatósági rendszerhasználati díj

(annak elosztói tarifáján keresztül) megfizetésével ellentételezést nyernek, azokért az áramszolgáltató nem számíthat fel külön díjat a fogyasztónak.

85. A villamosenergia-ellátásban alkalmazott általános rendszerhasználati díjak megállapításáról szóló 57/2002 (XII. 29.) GKM rendelet kimondja az elosztási díjra vonatkozóan (7. §), hogy az elosztási díj részeként elosztói alapdíjat, elosztói teljesítménydíjat, elosztói forgalmi díjat, elosztói meddő energia díjat, elosztói veszteség díjat, elosztói menetrend kiegyensúlyozási díjat kell fizetni. Ebből következően az elosztói engedélyes a számára a hatósági díjon keresztül megtérült működési és tőkeköltségeket nem jogosult más jogcímen a fogyasztóktól követelni.
86. Az elosztó hálózat, elosztó eszközök fogalmát valamennyi közüzemi áramszolgáltató elosztó hálózati engedélyesi tevékenységét szabályozó működési engedélye adja meg⁴. Valamennyi elosztói engedélyes esetén a működési engedély azonos módon rendelkezik az elosztó eszközökről, továbbá egyöntetűen tartalmazza, hogy a kizárólag közvilágítás célját szolgáló eszközök a jelen engedély szempontjából nem minősülnek elosztóeszközöknek. Amennyiben a kizárólag közvilágítás célját szolgáló eszközök nem elosztó eszközök, azok működési és tőkeköltségeire az elosztói díj nem jelent fedezetet, tehát ezen költségek megtérítését a közvilágítási eszköz tulajdonosa kérheti a fogyasztótól.
87. A passzív elemek üzemeltetése és karbantartása kapcsán felszámított díj jogossága annak függvénye, hogy ezen elemek kizárólag a közvilágítás célját szolgálónak minősülnek-e. A közvilágítási passzív elemek körét a kizárólag a közvilágítás céljait szolgáló, az elosztói engedélyes tulajdonában lévő tartószerkezetek, kandeláber oszlopok, a kizárólag a közvilágítás villamos energia ellátását szolgáló vezetékrendszer, a közvilágítás villamosenergia-felhasználását, illetőleg üzemidejét mérő berendezés, a közvilágítás ki- és bekapcsolását vezérlő rendszer, többcélú vezérlési rendszer esetén annak csak kizárólag a közvilágítás célját szolgáló része jelenti. Mint ilyenek, a velük kapcsolatban felmerült működési és tőkeköltségekre az elosztói tarifa nem nyújt fedezetet.
88. Az elsőként vizsgált tényállás kapcsán a Versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vontak által alkalmazott, passzív elem üzemeltetési díj a nem lakossági közüzemi fogyasztók részére a közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia árának megállapításáról szóló 59/2002. (XII. 29.) GKM rendelet 6. §-a szerint történik. Azaz a közvilágítási árszabáson vételező fogyasztók kivételével minden más árszabáson vételező fogyasztónak felszámítják, mivel ezen fogyasztók esetében a passzív elem üzemeltetés és karbantartás költségeit nem fedezi semmilyen hatósági tarifa. Az pedig, hogy a közvilágítási passzív elem tulajdonosa máshonnan meg nem térülő költségeit a fogyasztóktól, a szolgáltatást igénybe vevőktől kívánja beszerezni -passzív elem üzemeltetési díj jogcímen- racionális üzleti magatartásnak tekinthető.
89. A versenyfelügyeleti eljárásban másodlagosan vizsgálatra került, hogy az eljárás alá vontak a passzív elem üzemeltetési díjat – annak jogszerűsége esetén – azonos módon alkalmazták-e valamennyi fogyasztóval szemben.

---

⁴ A közüzemi áramszolgáltatók két tevékenységi körre kaptak működési engedélyt: közüzemi áramszolgáltatói és elosztó hálózati tevékenységre.

90. Az eljárás alá vontak egybehangzó nyilatkozata és üzleti gyakorlata szerint a nem lakossági közüzemi fogyasztók részére a közüzemi szolgáltató által szolgáltatott villamos energia árának megállapításáról szóló 59/2002 (XII. 29.) GKM rendeletnek megfelelően jártak el. Az eljárás alá vont társaságok – a vizsgálat által megállapítottan is - a közüzemi ellátást választó és közvilágítási tarifán vételező fogyasztókon kívüli valamennyi egyéb (mind közüzemi, mind a versenypiacról vételező) fogyasztók felé érvényesítették a tulajdonukban álló passzív elem üzemeltetés díját. Megállapítható továbbá, hogy az eljárás alá vontak azon magatartása, hogy a közvilágítási fogyasztók felé nem érvényesítenek passzív elem üzemeltetési díjat, jogszabályokból következő kötelezettsége az eljárás alá vontaknak.

91. A Tpv. rendelkezései élesen elkülönítik egymástól

- a) a magatartás törvénybe nem ütközésének határozattal történő megállapítását (Tpv. 77. § (1) bekezdés i. pont); illetve
- b) az eljárás végzéssel történő megszüntetését, amelyre akkor kerülhet sor, ha
  - ba) a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tpv. 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn; vagy
  - bb) a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásáról sem várható eredmény (Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pont).

A Tpv. 70. § (1) bekezdése szerint a vizsgáló végzéssel vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely e törvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a GVH hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.

92. A Versenytanács álláspontja szerint az elsődlegesen és másodlagosan vizsgált tényállás tekintetében az adott magatartás állami intézkedés egyenes következménye, így hiányzik a magatartás piaci-gazdasági jellegéhez szükséges döntési autonómia. Azaz nem tekinthető piaci magatartásnak az, amire jogszabály utasít. Ebben az értelemben tehát a döntési autonómia hiánya egyben azt is jelenti, hogy a magatartás nem is sértheti a Tpv. rendelkezéseit (elvileg sem sértheti annak rendelkezéseit). Így a magatartás a passzív elem üzemeltetés piacán kétségtelenül fennálló erőfölényes helyzet ellenére sem tartozik a Tpv. alapján megítélhető magatartások közé.

93. Ezért az eljárást az elsődlegesen és másodlagosan vizsgált tényállás tekintetében a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel a Versenytanács megszüntette.

94. Az eljárás alá vont vállalkozások passzív elem üzemeltetési díjai kapcsán felmerült a túlzottan magas ár alkalmazásának lehetősége. A passzív elem üzemeltetési díjak költség szerkezetének elemzése során a vizsgálat az egyes vállalkozások adatszolgáltatásai alapján megállapította, hogy az azonos tulajdonosi csoportba tartozó áramszolgáltató, illetve elosztó vállalkozások egységesen alakították ki a passzív elem üzemeltetés árazási gyakorlatát. Azaz:

- Az E.ON csoport adatai szerint a passzív elem üzemeltetési díjak nem tartalmazzak nyereséget, a díj csak az eljárás alá vont szerint indokolt költségeket tartalmazza. Ezen felül az eljárás alá vont vállalkozás a

passzív elem üzemeltetési díjban egyes, a tevékenység végzése kapcsán felmerülő költségeit nem is számítja fel.

- A Dél-magyarországi Áramszolgáltató Zrt. és a Démász Hálózati Elosztó Kft. az üzemeltetési díjba nem foglalt bele egyes, a vállalkozásnál felmerült költség elemeket, amelyek a tevékenység kapcsán szükségszerűen felmerültek, így álláspontja szerint fogalmilag kizárt, hogy a díj indokolatlanul magas volna. (Ez az állítás cáfolható lenne, amennyiben a tevékenység nyereség tartalma olyan kiugróan magas, hogy a hiányzó költség elemet is fedezné. Erre ugyanakkor a vizsgálat során nem merült fel adat.)
- Az RWE-csoport által bemutatott számítások alapján az árbevétel arányos nyereség nem haladja meg a szakmában (villamos áram közüzemi szolgáltatás, illetve elosztó hálózati tevékenység) szokásos mértéket (max. 8%).

A vizsgálat valamennyi eljárás alá vont esetében megállapította, hogy a díjat gazdaságilag indokolt költség alapon, esetenként minimális nyereség tartalommal állapították meg.

95. A Versenytanács nem látta egyértelműen bizonyítottnak a túlzottan magas ár hiányát, miután azonban az esetlegesen versenyjogsértő helyzet a hatósági ár bevezetésével - a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény 36. § (2) pontja a rendszerhasználati díjak közé bevezette a közvilágítási elosztási díjat, amely nem azonos az elosztói díjjal, hanem kifejezetten az e tevékenységgel kapcsolatos elosztási költségeket tükröző, sajátos rendszerhasználati díj – 2008. január 1-jével megszűnt, úgy ítélte meg, hogy a közérdek védelme nem indokolja további eljárási cselekmények lefolytatását.
96. A fentiekre való tekintettel a Versenytanács a harmadlagosan vizsgált tényállás tekintetében megállapította, hogy a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tptv. 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények közül a közérdek nem áll fenn, ezért az eljárást a Tptv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel a Versenytanács megszüntette.
97. A Versenytanács megjegyzi, hogy jelen eljárásban olyan szolgáltatás került vizsgálatra, amely egy monopolhelyzetben (a passzív elemek működtetésének piacán nincs versenytárs) azt feltételezi, hogy a szolgáltató versenyárat alkalmaz a szolgáltatásra. A szolgáltató gazdasági motivációja ellenben az, hogy monopolhelyzetben a lehető legmagasabb árat kapja a termékéért. Ennek megakadályozása a jogalkotó és a szabályozó hatóság feladata. A hasonló természetes monopol piacokon (pl. elosztás) a jogalkotó a szolgáltatást hatósági árássá tette és ezzel elejét vette annak, hogy a monopolista túlárassa azt. Ennek megfelelően a passzív elem üzemeltetés monopol tevékenység végzésének piacán a nyilvánvaló (ugyanakkor nehezen bizonyítható, hiszen a hipotetikus versenyár módszer a monopol szolgáltatások esetében nehezen alkalmazható) monopol árazás lehetőségének megakadályozására a termék/szolgáltatás hatósági áras körbe vonása lehet a megoldás.
98. Az eljárás alá vont vállalkozások további feltételezett jogsértése az volt, hogy a közvilágítási piacon aktív leányvállalataikat (illetve tulajdonosi körbe tartozó leányvállalatokat) előnyben részesíthették a független közvilágítási szolgáltatást nyújtó vállalkozásokkal szemben, korlátozva ezzel a piaci versenyt.

99. A feltételezés alapja az a piaci sajátosság, amely alapján a közvilágítási szolgáltatás nyújtásának részpiacán korábban ezen tevékenységet monopol piaci pozícióban kizárólag az áramszolgáltató végezte, a részleges piacnyitást követően azonban már piaci alapon versenytársak is kínálhatják. A piacnyitást követően a közüzemi áramszolgáltató három konstrukcióban kínálhatja a terméket: közvilágítási (teljes hatósági áras) tarifán, külön bontva az aktív és passzív elem üzemeltetést és a villamos áram díját közüzemi alapidíjas konstrukcióban (ahol az aktív és passzív elem üzemeltetés nem hatósági áras szolgáltatás) illetve teljesítménydíjas konstrukcióban. A szabad piaci kereskedő vállalkozás pedig (a rendszerhasználatot leszámítva) teljesen szabad piaci áron kínálhatja a terméket.

100. Ez a szabályozási konstrukció nyilvánvalóan érdekeltté teszi az áramszolgáltatót a közvilágítási piaci részesedésének megőrzésében (abban, hogy a települések tőle vásárolják a közvilágítási szolgáltatást). Ennek feltételezett jogsértő módja az, hogy a piaci versenytársakkal a passzív elem üzemeltetésre számottevően hátrányos feltételekkel köt megállapodást, illetve másik oldalról saját magát (vagy leányvállalatát előnyben részesíti) a passzív elem üzemeltetés tekintetében, akadályozva ezzel a versenytársak piaci megjelenését.

101. A vizsgálat a lehetséges diszkriminációs magatartással kapcsolatban a következőket tárta fel:

- E.ON csoport: EH-SZER Kft. teljes üzemeltetési szerződésében meghatározott műszaki, tartalmi feltételek valamennyi, a szolgáltatók területén levő települési önkormányzatra érvényesek, független attól, hogy az kitől veszi a közvilágítási szolgáltatást. A teljes körű üzemeltetési szerződésben azonos jogok, kötelezettségek, műszaki tartalom és díjazási feltételek szerepelnek függetlenül attól, hogy ki a megrendelő, ki a közvilágítási szolgáltatás nyújtója (közüzemről vagy szabad piacról vételező önkormányzat). Az EH-SZER Kft. az üzemeltetési –karbantartási tevékenységet az önkormányzat és a megrendelő között létrejött, az előző bekezdés szerinti egyedi közvilágítási passzív elem üzemeltetési szerződés összes árbevételének üzemeltetési díjhányadáért végzi el. A Kft. tevékenységeiért tehát, függetlenül annak költségeitől, átalány jellegű díjazásban részesül anyavállalatától. Ez a pénzáram akkor is működik, ha az EH-SZER az anyacége által közvilágítási szolgáltatással ellátott településen végzi az üzemeltetést és akkor is, ha más szolgáltató által ellátott településen.
- RWE csoport: az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szolgáltató Kft. szerződésében meghatározott műszaki, tartalmi feltételek valamennyi, az ELMŰ és EMÁSZ szolgáltatók területén levő települési önkormányzatra érvényesek, független attól, hogy az kitől veszi a közvilágítási szolgáltatást. A szolgáltatási szerződésben azonos jogok, kötelezettségek, műszaki tartalom és díjazási feltételek szerepelnek függetlenül attól, hogy ki a megrendelő, ki a közvilágítási szolgáltatás nyújtója (közüzemről vagy szabad piacról vételező önkormányzat). Az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szerelő Kft. az üzemeltetési –karbantartási tevékenységet átalány díjhányadáért végzi el. A Kft. ténylegesen felmerülő költségei alapján a szerződéses felek között utólagos elszámolásnak van helye. Ez a pénzáram akkor is működik, ha az ELMŰ-ÉMÁSZ Hálózati Szerelő Kft az anyacége által közvilágítási

szolgáltatással ellátott településen végzi az üzemeltetést és akkor is, ha más szolgáltató által ellátott településen.

- DÉMÁSZ Nyrt., DÉMÁSZ Hálózati Kft.: az eljárás alá vont szolgáltatási területén az eljárás megindításáig mindössze 8 települési önkormányzat lépett ki a közvilágítási szabad piacra. Az eljárás alá vont valamennyi szabad piaci szolgáltatóval azonos tartalmú szerződést kötött.

102. A lehetséges diszkrimináció kapcsán a vizsgálat megállapította, hogy az eljárás alá vontak szerződesei a korábbi időszakban általános szerződéses feltételként érvényesültek, ezáltal azonos jogokkal-kötelezettségekkel és műszaki tartalommal végezték a passzív elem üzemeltetést. Az árak tekintetében szintén a szerződések és az ármeghatározás általános jellege zárta ki a visszaélést. Az áramszolgáltatók és az elosztó vállalkozások jogi elválasztását követően az utóbbiak által kötött megállapodások részben szintén általános szerződési feltételek, részben pedig olyan teljes (passzív elem üzemeltetési) tevékenységre irányuló szerződések, amelyek azonos műszaki tartalommal, jogokkal és kötelezettségekkel érvényesültek minden megrendelővel szemben, tehát függetlenek a passzív elem üzemeltetés megrendelőjétől.

103. A vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján az eljárás alá vontak teljes üzemeltetésre vonatkozó szolgáltatási szerződéses gyakorlata – mind a saját illetve az aktív leányvállalataik előnyben részesítése tekintetében – a feltételezett jogsértés gyanúját nem támasztotta alá, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény, ezért a Versenytanács a negyedlegesen vizsgált tényállás tekintetében a Tptv. 72. § (1) bekezdés a) pont alkalmazásában az eljárást megszüntetette.

VI.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségéről

104. A Société Technique Minière ügyben⁵ megállapított tesztje (STM teszt) szerint akkor érintett a tagállamok közötti kereskedelem, ha objektív jogi és ténybeli kritériumok alapján kellő valószínűséggel előre látható, hogy a kérdéses megállapodás vagy magatartás közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan befolyásolhatja a tagállamok közötti kereskedelem formáit.

105. A „kerkedelem” fogalma nem korlátozódik a határokon átnyúló hagyományos áru- és szolgáltatáscserére. Szélesebben értelmezett fogalom, amely valamennyi határokon átnyúló gazdasági tevékenységre kiterjed, a letelepedést is beleértve. Ez az értelmezés összhangban áll a Szerződés azon alapcéljával, hogy előmozdítsa az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőke szabad mozgását.⁶ A „kerkedelem” fogalma olyan eseteket is magában foglal, amelyekben a megállapodás vagy magatartás a piaci verseny szerkezetére gyakorol hatást. Az a megállapodás és magatartás, amely a Közösségben működő versenytárs kikapcsolásával vagy az ezzel való fenyegetéssel gyakorol hatást a Közösségen belül folyó verseny szerkezetére, a közösségi versenyszabályok hatálya alá tartozhat.^{7, 8}

---

⁵ Az 56/65. sz. Société Technique Minière kontra Maschinenbau Ulm ügyben hozott ítélet (EBHT 1966., 235. o.)

⁶ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE Iránymutatás a kereskedelemre gyakorolt hatásnak a Szerződés 81. és 82. cikke szerinti fogalmáról (2004/C 101/07) 19. pont

⁷ Lásd pl. a T-24/93. sz. és egyéb, Compagnie maritime belge egyesített ügyeket [EBHT 1996., II-1201. o., 203. pont], valamint a lábjegyzetben hivatkozott Commercial Solvents ügyben hozott ítélet 23. pontját.

⁸ Közlemény 20. pont

106. „A kereskedelem szerkezete” kifejezés semleges. Nem feltétel a kereskedelem korlátozása vagy csökkentése⁹. A kereskedelem szerkezetére gyakorolt hatás akkor is jelentkezik, ha egy megállapodás vagy magatartás a kereskedelem növekedését eredményezi. A közösségi jog alkalmazhatósága állapítható meg, ha a tagállamok közötti kereskedelem a megállapodás vagy magatartás hatására másként alakul, mint ahogyan a megállapodás vagy magatartás nélkül valószínűleg alakult volna^{10 11}.
107. A kereskedelemre gyakorolt hatás kritériumának alkalmazása független az érintett földrajzi piacok meghatározásától. A tagállamok közötti kereskedelemre olyan esetben is lehet hatást gyakorolni, ha az érintett piac egyetlen tagállam területe vagy területének egy része.
108. Mindazonáltal a közösségi jog csak akkor alkalmazható, ha a magatartás a tagállamok közötti kereskedelmet érzékelhető mértékben érinti.¹²
109. Az EK 82. cikk alkalmazhatóságához e tekintetben kettős feltétel teljesülése szükséges. Egyfelől a visszaélésnek a közös piacon vagy a közös piac jelentős részének minősülő érintett piacon kell megvalósulnia, másfelől pedig egyébként is képesnek kell lennie a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető mértékű érintettségére.
110. Ha valamely vállalkozás egy tagállam egész területére nézve erőfölényes helyzetben van, akkor az általa folytatott kizáró jellegű visszaélés általában érinti a tagállamok közötti kereskedelmet, mert nehezebbé teszi a más tagállamokból érkező versenytársak piacra lépését.¹³ A kizsákmányoló visszaélések esetében az érintettség kevésbé valószínű, mivel az elsődlegesen az adott ország fogyasztóit érinti, de ha például az alkalmazott árdiszkrimináció érinti valamely fél exportra vagy importra irányuló tevékenységét, úgy a tagállamok közötti érintettség megalapozott lehet. A külföldi versenytársak számára leginkább elérhető vevőkre vonatkozóan alkalmazott alacsonyabb árak is megnehezíthetik a piacra való belépést.¹⁴
111. Ha az erőfölény csak a tagállam egy részére terjed ki, úgy különös tekintettel kell lenni arra, hogy az érintett piac a közös piac jelentős részének minősül-e. Ennek keretében vizsgálni kell az érintett piac nagyságát, az azon megvalósuló forgalom mértékét. Ha a visszaélés tisztán helyi jellegű, vagy a forgalom csekély részét érinti, úgy a kereskedelemre gyakorolt hatás nem lehet valószínűsíthető.¹⁵
112. A jelen ügyben vizsgált magatartás a közvilágításhoz szükséges passzív elemek használata kapcsán felszámolt díjak állítólagos túlzó mértéke és diszkriminatív jellege miatt minősülhet jogellenesnek. A tagállamok közötti kereskedelem érintettsége abból fakadhat, hogy a passzív elemek tulajdonosa által az áramszolgáltatást a szabad piacon megvásárló vevőknek felszámított külön díj olyan többletköltséget eredményez a szabad piaci áramszolgáltatók által nyújtott szolgáltatások esetében, ami torzítja az

---

⁹ Lásd pl. a T-141/89. sz. Tréfileurope-ügyet [EBHT 1995., II-791. o.], az exportot illetően a T-29/92. sz. Vereniging van Samenwerkende Prijsregelende Organisaties in de Bouwnijverheid (SPO) ügyet [EBHT 1995., II-289. o.], valamint a Volkswagen (II) ügyben hozott bizottsági határozatot (HL L 264., 2001.10.2., 14. o.).

¹⁰ E tekintetben lásd a 71/74. sz. Frubo-ügyet [EBHT 1975., 563. o., 38. pont], a 209/78. sz. és egyéb, Van Landewyck egyesített ügyeket [EBHT 1980., 3125. o., 172. pont], a T-61/89. sz. Dansk Pelsdyravler Forening ügyet [EBHT 1992., II-1931. o., 143. pont], valamint a T-65/89. sz. BPB Industries and British Gypsum ügyet [EBHT 1993., II-389. o., 135. pont].

¹¹ Közlemény 34. pont

¹² Közlemény 44. pont

¹³ Közlemény 93. pontja

¹⁴ Közlemény 95. pontja

¹⁵ Közlemény 3.2.6. fejezet

ezen szolgáltatások iránti keresletet. Ez összességében akadályozza a külföldi áramszolgáltatók magyarországi megtelepedését, piacszerzését, s így negatív hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre.

113. A közvilágításhoz szükséges passzív elemek üzemeltetésének piaca regionális jellegű, tekintettel arra, hogy az aktív elemekkel szemben az árampiaci liberalizáció nem változtatott a regionális monopóliumokból felépülő tulajdonosi szerkezeten. A magatartás tehát a közvilágítás passzív elemei üzemeltetésének hat regionális piacát érinti.
114. Az elsődleges kérdés, hogy ezek a regionális piacok a közös piac jelentős részének minősülnek-e. A GVH eddigi gyakorlata szerint a villamos energia piac regionálisnak minősülő piacain folytatott magatartásokat csak a Tptv. alapján vizsgálta (Vj-190/2004, Vj-47/2005, Vj-69/2007). Ugyancsak nem alkalmazta a 2002. évi X. törvényt vagy az EK 81. és 82. cikket hasonló, közüzemi szolgáltatások esetében (Vj-136/2004, Vj-31/2005).
115. A Vj-84/2005 számú ügyben a GVH pontosabb meghatározását adta közösségi jog ilyen ügyekben való alkalmazása kritériumának. Eszerint nem volt alkalmazható a közösségi jog, mivel az érintett piac földrajzi dimenziója még Magyarország területének nagyobb részét sem fedte le, az érintett fogyasztók számaránya még magyar viszonylatban sem volt kiugróan magas, emiatt az érintett terület és lakosság nagysága közösségi léptékkal nézve jelentéktelen volt és az érintett piacra való belépési szándék a tagállamok felől nem volt valószínűsíthető.
116. A jelen ügyben a magatartások közvetlenül a passzív közvilágítási elemek üzemeltetésének piacára irányulnak. A magatartásokat egyenként a hat régióra osztott ország valamelyikén folytatják. A területi érintettség alapján, tekintettel a GVH eddigi gyakorlatára is, nem állapítható meg, hogy az erőfölénnyel érintett piacok a közös piac jelentős részének minősülnek.
117. Másodsorban megvizsgálható az is, hogy a magatartás, feltételezve, hogy az érintett piac mégis a közös piac jelentős részének minősül, vajon feltehetőleg érinti-e a tagállamok közötti kereskedelmet.
118. Ennek kapcsán először is megállapítandó, hogy a kérdéses visszaélés milyen módon képes hatást gyakorolni a tagállamok közötti kereskedelemre. A magatartással érintett passzív elemek üzemeltetésének túlzó, diszkriminatív árazása esetén a potenciális külföldi áramszolgáltató versenyhátrányba kerül a passzív elemet üzemeltető regionális áramszolgáltatóval szemben, mivel az a vevőknek olyan többletköltségeket okoz, amely miatt a potenciális belépő ajánlata relatíve kedvezőtlenebbé válik, azaz az erőfölényes árképzését egyfajta többletköltségként kell figyelembe vennie a versenytársnak saját ármegállapítása során. Érzékelhető hatással azonban ez csak akkor jár, ha a közvilágítási piac a belépés szempontjából kiemelkedően fontos piaci szegmensnek minősül. Az érintett piaci szegmens ilyen, a verseny szempontjából fontos szerepét azonban a vizsgálat nem tárta fel.
119. A fentiek alapján nem volt megállapítható a tagállamok közötti kereskedelem érintettsége.

VII.

Egyebek

120. A Gazdasági Versenyhivatal hatásköre a Tpv. 45. §-án, illetékessége a Tpv. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a Gazdasági Versenyhivatal kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86.§) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
121. A Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontja alapján hozott megszüntető végzés elleni jogorvoslati kérelmet a Tpv. 82. § (1) bekezdése alapján az ügyfél, illetve akikre nézve a végzés rendelkezést tartalmaz terjesztheti elő.

Budapest, 2008. szeptember 23.